

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Szombat

14. szám.

Pest, aprilis 1. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Pest aprilis 1.

Ma éjjel érkezett meg a következő kir. leirat, melynek értelmében a független nemzeti minsterjelöltek tárczáikat elvállalni készek.

„A független felelős magyar ministerium alakítása iránt készült, s az országos Karok és rendek által folyó hó 23-án kelt felírásukkal királyi jóváhagyásom alá bocsátott törvény-czikkre nézve f. hó 28-án kelt legfelsőbb válaszom folytán, királyi jóváhagyásomat atyai szándékom újabb bizonyoságául az országosan egybegyült Karok és Rendeknek; azon határozott kijelentéssel kívánom tudtukra adatni: mikint a felterjesztett törvényczikk 1-ső §-a érintett válaszom értelmében e szavakkal „szent és sérthetlen“ végeztessék; a 2-ik §. pedig így fejeztessék be: „s ez esetben a mostani Nádor cs. kir. főherczeg István személye hasonlóképen sérthetetlen“; a 3-ik §-t illetőleg, az érsekek, püspökök, prépostok s apátoknak az illető magyar minster ellenjegyzései melletti kinevezését, átruházhatlan apostoli királyi hatóságomhoz számítom, s azt, valamint az ország zászlósainak kinevezését, a kegyelmezés jogának gyakorlását, a nemességnek, czimeknek s rendeknek osztását is, mindig az illető magyar minster ellenjegyzése mellett, egyenesen magamnak fentartott tárgyakat, a személyem mellé rendelt felelős minster a mellette levő álladalmi tanácsnokkal és személyzettel fogja kezelni.

A 5-ik §-t illetőleg pedig arra kívánom a hű Karokat és Rendeket felszólítatni: hogy addig is, mig azon közálladalmi költségek aránya iránt, melyek az összes birodalmat közösen érdeklik, kölcsönös értekezés után a jövő törvényhozás királyi megegyezésemmel intézkednék, királyi udvaromnak fentartásához, s a közös diplomatiához és a magyar hadsereghez megkívántató különbféle katonai testületek ellátására szükséges költségekről jövedő beszámítás iránt, jóváhagyásom mellett, ideiglenes rendelkezés tétessék. — Végre a honvédelmi ministeriumot illetőleg: valamint a honvédelmi szerkezet s a körülállások szükségéhez képesti hadi ajánlatok körüli rendelkezést a törvényhozás köréhez, a rendes katonaságnak az országban elhelyezését s béke idejébeni alkalmazását pedig a királyi Helytartónak, a felelős magyar ministerium utján gyakorlandó kormányzatához tartozónak elismerém; ugy viszont a hű karok s Rendeknek királyi házam s a pragmatica sanctio-szentésített birodalmi kapocs iránti hű ragaszkodásuktól bizton várom: miként önként átlátandják, hogy a magyar hadseregnek az ország határain kívüli alkalmazása, nem különben a katonai hivatalokrai kinevezések, a szükséges birodalmi ösz-

hangzás végett egyenesen csak legfelsőbb királyi elhatározásomtól függhetnek, az ez esetekbeni ellenjegyzés tehát a folyvást királyi személyem körül leendő minsterre leszen bizandó.

S ezek azon észrevételek, melyekhez a felterjesztett törvényczikket alkalmaztatni kívánom.

Bécs, marczius 31. 1848.

Ferdinand s. k.

A leirat nem elégít ki senkit.

Ismét a régi cancellariai stylus, az a határozatlan beszéd, melyet adandó alkalommal csürni csavarni lehet.

Ollyan az, mint mikor a vízbe haló a szalmaszálakhoz kapdos. A burocracia még igyekszik holmi kétértelmű szavakkal oda munkálni, hogy adandó alkalommal, ha tudniillik, az olasz és lengyel revolútiót, meg a rohanva közeledő pénzcrisist, valahogy túl élnek, és ismét erősekké válnának, legyen valami a min a hatalomra visszakapaszkodni lehessen.

A leirat rosz, unalmas és bosszantó, annyi azonban igaz, hogy ha a ministerium crös, az országgyűlés hatalmas ezen leirat nyomán módosított törvényt is el lehetne valahogy boldogulni.

Van e leiratban sok ollyas, mi feleslegesnek látszik. És az ilyen épen a legveszedelmesb. Az efféle még azon nyomorú maradványokból való, midőn az országgyűlés prokörtökodott, a cancellaria replicázott.

A király fentartja mngának az érsekek, püspökök, prépostok és apátok kinevezését, sőt kinyilatkoztatja, hogy apostoli királyi átruházhatlan jogának tartja: mind a mellett oda teszi az illető minster ellenjegyzése mellett.

E kivételnek, polgártársak, vagy nincs értelme, vagy ha van, az a ministeri felelőség eszméjét gyökerében fojtja meg.

A király e kinevezéseket átruházhatlan jogának tartja. Hiszen a mennyi királyi jog van, az mind átruházhatlan. Egyik ollyan mint a másik. Ha az illető minster ellenjegyzése ott van, meg van a felelőség.

Azonban, minthogy ezen, s még egy más következő pontban kivétel történik, szükség kifürkészni, mi különbséget akar a leirat a királyi jogok gyakorlatában felállítani.

Részünkről e megkülönböztetésnek más értelmet adni nem tudunk, minthogy az említett kifejezéseket a király ugy tartja fel magának, hogy azt az illető minster csak utólagosan írja alá.

És ez az, mi a ministeri felelőség theoriáját a gyakorlatban megsemmisíti. Vegyük példában. A mint ezen utolsó

leirat is mutatja, a királyra még folyvást befolyásul van a bécsi burocracia. És míg ez úgy lesz, addig folytonosan fogunk tapasztalni különféle jeleket, mellyekben a tendentia az absolutismus felé világosan fog mutatkozni.

Az absolutismusról tudjuk, ha az gyökeret akart verni, erejét főleg a kinevezési jogban keresi. Ha a papi hivatalok azon módon fognak kineveztetni, mint a királyi leirat akarja, a vallás szolgálja tovább is szánandó eszközei lesznek a bécsi burocratianak. Mert utoljára is a kérdés ottan fordul meg, hogy nem annyira a király, mint inkább a bécsi burocracia tartja a papok kinevezését apostoli szent és átruházhatlan jogainak. —

De azt mondják a leirat pártolói, ott van az illető minister ellenjegyzése. És ebben igazságok is van, ha a minister erélyes, nem írja alá; a király mindennap mást lesz kénytelen kinevezni, míg végre arra a névre jö a sor, mellyet a minister óhajt.

Azonban ez bajos dolog. Különösen pedig lényeges különbség az: valamely a királytól kinevezett személy ellen tehetni oly törvényes kifogást, mellynek színe alatt, az ellenjegyzést megtagadni, a felelőséget pedig elvállalni nem lehetne, vagy pedig, az embernek magának szemelni ki az egyéneket, kiket ezen vagy azon püspökségre szeretne kinevezni.

Lesznek tehát tovább is püspökeink, kik a választásoknál a főcortés szerepét viendik.

Továbbá, a leirat a zászlós urak ezimek, nemességek s más affélék kinevezését és illetőleg osztogatását, szinte a király átruházhatlan hatóságaihoz számítja.

A mi ezen pontot illeti, egy szó észrevételünk sincs. A ki még a mai világban is az efféléken kapni akar, ám keresse azt ott, a hol legkönnyebben szert tehet rá.

Ha rajtunk állana: hajlandók volnánk ezen annyira reservesált jogot, minden ellenjegyzés nélkül is, meghagyni a koronánál. Tartsa a magyar ministerium dicsőségének, ha illyesmikkel, mire már a tizenkilencedik századi ember mit sem ad, munkáit haszontalanul nem szaporítja.

Lényegeseb módosítást e részben az: hogy a kinevezéseket nem az illető, hanem Bécsben a király oldala meletti minister fogja ellen jegyezni.

A felterjesztett törvényjavaslat § 6. nézve a királyi leirat addig is, míg a legközelebbi törvényhozás azon közállamalmi költségek aránya iránt, mellyek az összes birodalmat közösen érdeklik, kölcsönös értekezés útján intézkedhetnek, ideiglenes határozatokat kíván a királyi udvar, a közös diplomacia, s a katonaság fentartására.

Ebből lesz valami. Kell tennünk valamit, de a haza függetlenségét szerető magyar, hallani sem akarjon semmi közös költségekről semmi kiszámítandó arányról.

A mi saját költségünk lesz, azt megfizetjük. A nagylelkü nemzet nem fog elfeledkezni a királyi ház fentartásáról sem, de a mit circiter azon költségek alatt értenek, mellyek az összes birodalmat illetik, az ellen óvást teszünk, s a következesnek szemébe tekintünk.

Ha pénz- és hadügy ministeriumunk van, hogy erre budget kell, jól tudjuk, de a magyar inkább haljon meg, mint megegyezék oly költségvetésbe, mellyszerint némelly az összes birodalmat illető kiadások neve alatt évenként egy bizonyos összeg Bécsbe küldessék.

Nekünk nincs semmi közös költségünk. Nekünk nem kell semmi arányossági számítgatás, mi még e szó: összes birodalom is protestálunk. Magyarország az Osztrák tartományokkal nem összesbirodalom, nem több, minthogy a történetesség úgy hozta magával, hogy a királyi uralkodásról szóló törvények, Magyarorszában és Ausztriában teljesen összeütnek. Ebből azonban semmi más viszony, semmi más követelés nem származhatik. Az ország független. A mi eddig ezen függetlenség ellen a bécsi burocracia befolyásával történt, az a világon a legerőszakosabb jogtalanság, vaióságos szerződési megtörések voltak. Ennek végének kell lenni.

A hadügyre nézve háromféle rendelkezést tesz a leirat. A honvédelmi szerkezet, s a körülállások szükségéhez képesti hadi ajánlatot illető rendelkezés a törvényhozás joga lesz. Ez eddig is úgy volt. A rendes katonaság az országba elhelyezését a magyar hadügy minister felsősége mellett a királyi Hetytartó fogja kormányozni. Gyönyörűséges hadügy ministerium. Végre a katonaság használata, valamint a katonai kinevezések, az átruházhatlan királyi hatóságokhoz maradnak számítandók — következőleg a király személye mellett leendő ministerre lesznek bizandók.

Mondjuk ki egy szóval, ennek az úgy nevezett független magyar ministeriumnak állását.

A nyolcz minister itthon igen alárendelt szerepet fog vinni, hatalmas csak egy lesz, az a ki Bécsben fog lakni.

Ezen ministertum a többi tárcazból a leglényegeseb hatalmat magához ragadja, mi által e rendelkezés magában hordja annak magvát, hogy ezen Bécsben lakó minister se fent se lent kedvelt személy ne lehessen. A leirat midőn organisálni akart, a törvénybe vitte a desorganisatio elfojthatlan csiráját.

Reményünket fejezzük végre ki, hogy Batthyány Lajos mint ministerelnök azok után mik a Bécsbe leendő ministerre nézve, ne tán törvénybe mennének, a dolgok illyen állásában, többé nem fog Eszterházy Pál candidaturájához ragaszkodni.

Távol leggyen azonban tőlünk, hogy akkor, midőn a szó leginkább csak arról van: a mint már egyszer kimondottuk, hogy a felelős ministerium magát megalakítsa, hogy arra agitálnánk, miszerint ezen leirat ellenében az erők azon nemével is, mellyet az előbbi leirat ellen használni minden polgárnak kötelességének hittük, most újra felkeljünk.

Nem. Ha valami differentia még a véleményekben van, azt, az élet, gyakorlat, s a nemzetben kifejlődő alkotmányos érzelmre s a békés utoni tovább haladás szellemére bizzuk.

Ő császári királyi Felsége, ki hiv népeinek, s jelesül kedves Magyarországa, s az ahoz tartozó részek boldogságának minél hatályosb előmozdításában, s a jelen idő alatt

vége igényelt eszközöknek aképeni megválasztásában leli legfőbb királyi tisztének legszentebb feladatát, hogy a mult korból eredt, s magával a jól értett nemzetiséggel is szorosán összefüzdött lényeges érdekeknek, az újabb idők szülte szükségkeli kiegyenlítésében gondosan mellőztessék, mindaz, mi a hozandó törvények által megállapítandó elveknek békes utoni kifejlődését gátolva, oly következéseket vonhatna maga után, mellyek a legjobb szándoku irányt, s az annak elérésére szánt áldozatokat is az egész honnal együtt veszélyeztetelhetnék, — e nyíltszívű szándokának, s annyiszor tanusított atyai szeretetének öntudatában helyezett bizodalommal, azon törvényczikkelyekre nézve, mellyeket kedvelt Magyarországa, és az ahoz kapcsolt részek országosan összegyűlt Rendei folyó évi bőjtmás hó 19-ről királyi jóváhagyasa alá terjesztettek, válaszképen azt kívánta azoknak ezennel nyilvánítani: hogy a közös teherviselésről javalt törvényczikket általában kegyelmesen helybenhagyja: — valamint azonban e törvéznek tökéletességére leginkább azon kimélet szolgál, mellyel annak foganatba vétele, az ott kimondott határidőtől van feltételezve; úgy az urbéri tartozásokról szóló törvényczikknek azon főelvé: hogy ezek s az úrbért pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok, dézma és pénzbeli fizetések kármentesítés mellett megszüntetessenek, szinte kegyelmesen jóváhagyni méltóztatott ugyan, minekutánna azonban az urbéri szolgálatok azonnali megszüntetésével épen azon osztály, melly ritka nagylelkűséggel oly tetemes áldozatokat hoz, erejéből rögtön kivetkeztetnék, s ez által egy részben a mezei gazdálkodás csökkentésével, s a kereskedés, ipar, és nemzeti gazdaszat kárával, sőt éhínség előidézhetésével is, az egész hon súlyos veszélybe ejtetnék, az országos Karok és Rendei azon káros következesek eltávolítására vezető eszközökről gondoskodván, e tekintetből az érintett törvényjavaslatot bővebb tanácskozásba vegyék, s egyszersmind a kármentesítésre nézve tervezett törvényczikket szinte újabb tárgyalás alá bocsássák, — Ő Felségének ebbeli figyelmeztetését pedig, — melly egyedül a haza boldogítására, a különféle érdekek méltányos kiegyenlítésére, és minden néposztálynak megnyugtatására irányzott állandó igyekezetének eredménye, — azon atyai gondoskodásának újabb zálogaként tekintsék, mellyel Ő Felsége a papi tizedről javaslatba hozott törvényczikket is, az alsóbb rendü papságnak nyújtandó kármentesítést illetőleg, szinte fentebbi legfelsőbb figyelmeztetésére hivatkozva, — kegyelmesen helybenhagyni méltóztatott. Egyébiránt stb. Ő császári és apostoli királyi Felsége által Bécsben, bőjtmáshó 28-dikán 1848, Zsedényi Eduard m. k.

Határozata az országosan egybegyűlt KK. és RR-nek, a folyó évi marczius hó 28. költ k. k. válasz tárgyában.

A KK. és RR. az urbéri és ezt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatokat, dézmát és pénzbeli fizetéseket, oly viszonyoknak tekintvén, mellyek a fejlődmi jogokat legkisebb részben sem érdeklík, hanem egyedül és kizárólag a földesurak viszonyait volt jobbágyeik irányában.

Miután a folyó hó 19-ről költ alázatos felírás mellett felterjesztett törvényjavaslat által az urbéri viszonyok megszüntetését az ország Rendei tisztán, határozottan és egyhangulag kimondották; ezen elhatározásnak sikerét sem elhalasztani, sem attól bár mi részben elállani a KK. és RR. semmi szin alatt és semmi tekintetnél fogva legkevésbé sem szándékoznak.

A KK. és RR. ennél fogva sem bővebb, sem újabb tanácskozásnak, sem helyét, sem szükségét nem látják; sőt mivel a fen említett törvényjavaslatot szinte úgy, valamint azt, melly a közös teherviselés iránt felterjesztetett; a k. királyi válasz által teljesen helybehagyottnak tekintik, annak semmi nemü változtatásába, vagy foganatosításának felfüggesztésébe belé nem egyeznek.

Délután félhárom órakor.

E pillanatban egy igen komoly s egyszersmind nevetéses jelenetnek voltunk szemtanui.

A vácsi utca s a városház előtti tér néhány perc alatt tele lett, mindenféle osztályhoz tartozó emberekből. A zaj, kiáltás és zavar oly nagy, hogy még most semmi bizonyost nem mondhatunk.

Ennyit tudunk. Két órakor a Fillinger kávéház közönsége és az uriutszában csoportban álló nép, egyszerre megindult felfelé.

Azt beszélték: Hogy egy nemzeti örrel, kinek karján vörös szalag volt, a polgárok méltatlanul bántak, s a tömeg ezért elégtételt akar kívánni.

Mások, hogy a „Vadász kürt“ előtt egy ilyen vörös szalagos egyént beakartak fogni, s az ifjuság, mint a polgári szabadság ellen elkövetni szándékolt buta erőszakot gátolni akarja.

Az utcákon a fegyveres nemzetörség azonnal megjelent, kit fogtak el, kit nem, kik a hely színére nem juthattunk, nem tudhatjuk, és nemis képzelhetjük, mellyik résznek lehetett itt oly nagy többsége, hogy terveit kivihette.

E pillanatban a nép a városháznál van, beszélnek mindenfelé, hevesen kiáltoznak. A városház ablakai telve vannak emberekkel. A vácsi utcai kereskedők boltjaikat bezárták.

Félnég órakor, Minden csendes. A csoportozatok eloszlottak. Alkalmat szereztünk magunknak a történetekről tudomást szerezni.

Néhány nap óta többen mutatkoznak a városban, kik az eddig vörös, fehér és zöld kokárda helyett ékesítésül csak vereset kezdtek hordani.

Senkinek sem tűnt fel. Voltak ezek közül többen olyanok is, kik tagjai voltak a mérsékeltségéről ismert középonti választmánynak. A nagy vörös tol senkinek sem tűnt fel.

És mégis mi történik ma. Egy szerény ifju megyen egyedül az utcán, mint azt nekünk egy szemtanu elbeszélte,

a midőn egy boltból valami tudatlan szájtató kirohan s az ifjunak karjára kötött vörös szalagot letépi.

Az ifju egyik nemzetőrségi osztályhoz tartozik. Köztudomás szerint az osztályok némi megkülönböztetésül többféle küljeleket viselnek. Vannak, kik csákójokon halál főt, mások ágyukat és golyókat, ismét mások, kik közé az ifju mondatott tartozni, karjokon a vörös szalaggal ismertetik meg magokat.

Az ifju megtámadtván, védelmezé magát. Egy perc alatt az utca telve volt néppel: a megtámadott és támadó közelébe senki sem juthatott, s a zavar a legmagasb fokra hágott.

A félreértés még nevelé e zajt. Némelyek azt hitték, a veres cocardás ifju vitetik be, mások pedig hogy az iniquus megtámadó.

Megjelent azonnal a fegyveres polgárság is. És hire futamodik, hogy a vadászskürt, s a hídfőnél is hasonló jelenetek vannak. Némelyek oda szaladtak, mások szemközt, visszafelé rohantak.

Végre sikerült a tömeget a városháza felé indítani, hol azonban mindennek vége lett. A befogattak szabadon bocsátatának.

Nevezetes, hogy ez alatt a városháza ablakából valami ismeretlen egyén, kikiáltott: Hogy mind azok, kik vörös kokárdát viselnek, hazaárulók.

Általános szájalom és mosoly követé e rövid harangüzenést.

Ezek az emberek hallottak valamit, de nem értették meg. Hallották, hogy Párisban is voltak, kik a vörös zászlót kitűzték, s hogy ezek ottan is nagy kevesebbségben maradtak. És a mi előrelátó, és gondosaink azt gondolták, hogy a pesti vörös szalagosak is, illy nemű politicus párthoz akarnának tartozni.

Részünkről azon néhány polgár eljárását, kik ezen nevetséges intermezzo okai voltak, hajlandó vagyunk a fenálló rend melletti túlbuzgóságnak tulajdonítani.

Ez esetben azonban, ha polgártársaink illyes modorokkal a vörös kokárda hordozását eltiltani akarnák, a világon a legrosszabb eljáráshoz folyamodtak.

Az ellenhatás egy nap alatt olly nevezetes lehet, hogy holnap ezrével lesznek azok, kik e színeket felveendik.

Azért ne tegyék önök magokat nevetségessé. Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy ezelőtt tiz, tizenkét esztendővel azon három szín is, melly most a királyi palota, s a laktanyák tetőin lobog, meglehetősen tiltott portéka volt, azért, ha a mostani vörös kokárda netán egy fokkal szabadelvűbb politica jelképét is viselné, az ellen olly oktalanság volna fellépni most, mint volt akkor, midőn a háromszín viselését felségsértésnek tartották.

Csőd fegyverkészítésre. Azon puskaművesek, kardművesek, és szijgyártók, kik a pesti nemzeti őrsereg fegyverzetét és az ahhoz kívántató szijgyártó munkát (a szervitáknál, az ör haditanács teremében megtekinthető minták szerint) lehető gyorsasággal, és jutányosan elkészíteni vállalkoznak, mától számitandó, nyolcz nap alatt szándékukat és a föltételeket írásban jelentsék, a nemzeti őrsereg főparancsnokánál Rottenbiller Leopold urnál. — A megkívántató eszközök következők: egycsovü puska szuronynyal, puskaszíj, szijöv, szuronytok, és töltéstáska; rövid kard, börtokkal, kardszíj, dzsida. Kelt Pesten, April 1-jén 1848. Az őrhadi tanács határozatából. Oroszhegyi Jósa, őrhadi főjegyző.

Megjelenik e lap

minden nap este.

Előfizetés April hóra a két fővárosban házhozordással boríték nélkül 1 ft. pp.
Kapható e lap Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunator Piaristák épülete.)

EGYES SZÁM ÁRA 3 kr. pp.

A kik e lapot eladás végett széthordani akarják az iránt a kiadóval egyezkedhetnek.